

Hem > ... > Lagstiftning Och Rättspraxis > Nationell Lagstiftning > Czechia

Innehåll inlagt av

Tjeckien

Nationell lagstiftning

Tjeckien

Här hittar du information om rättssystemet och en överblick över lagstiftningen i Tjeckien.

Rättskällor

Den tjeckiska lagstiftningen, som är en del av den kontinentaleuropeiska rättsliga kulturen, grundar sig på skriven rätt och innefattar lagar och andra rättsliga föreskrifter, internationella avtal som ratificerats av Tjeckiens parlament (*Parlament ČR*) samt utlåtanden från författningsdomstolen (*Ústavní soud*) som ogiltigförklarar en rättsakt helt eller delvis.

Typer av rättsliga instrument – beskrivning

Tjeckiens rättsordning består av landets samlade rättsföreskrifter och de rättsnormer som dessa innehåller.

De viktigaste rättsakterna är lagarna, dvs. det regelsystem som reglerar de grundläggande områdena av personers och samhällets liv. De mer omfattande lagar som reglerar hela rättsområden och innefattar deras systematiskt ordnade regler kallas lagsamlingar (*zákony*). Lagar som innefattar hela det processrättsliga området och som systematiskt ordnar procedurreglerna kallas processlagar (*řády*). Lagar som berör statens viktigaste angelägenheter och mänskliga och medborgerliga rättigheter kallas konstitutionella lagar (hit hör exempelvis också Tjeckiens konstitution och stadgan om de grundläggande rättigheterna och friheterna). För dem gäller ett eget förfarande när de ska antas.

Sekundärlagstiftningen och (*podzákonné předpisy*) knyter an till lagarna. De utgörs av bland annat regeringsdekret, föreskrifter från ministerier och statliga förvaltningsorgan samt de lokala myndigheternas föreskrifter.

Också internationella avtal utgör en del av rättsordningen sedan de ratificerats av parlamentet och blivit bindande för Tjeckien. Internationella avtal har i viss mån överordnad ställning gentemot andra rättsföreskrifter, eftersom det är det internationella avtalet som slutligen tillämpas i de fall det föreskriver någonting annat än den nationella lagen.

Förutom vad som anges ovan gäller från och med landets anslutning till Europeiska unionen EU:s lagstiftning i Tjeckien – på samma villkor som i de övriga medlemsstaterna.

Sedvänjan är inte någon rättskälla i Tjeckien. I vissa fall tillåter dock lagen att sedvana beaktas inom vissa områden eller rättsprinciper. Lagen åberopar den i sådana fall och domstolen kan då genomdriva denna regel. Den gängse åsikten är att rättskällan inte är rättsprincipen eller sedvänjan i sig utan den lag som hänvisar till den.

Domstolsavgöranden är heller inte någon rättskälla. En domstol kan å andra sidan inte avstå från att fälla avgörande på grund av ofullständig eller oklar lagstiftning. Ofta måste den ge sin egen tolkning i frågan, och andra domstolar kommer senare väsentligen att anpassa sina beslut till denna varför dess avgörande de facto är prejudicerande. Om ett domstolsavgörande offentliggörs i det officiella kungörelseorganet för

domstolsavgöranden och yttranden (*Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek*), vilket är regel för grundläggande principavgöranden i högre domstolar, fungerar det i verkligheten som en rättskälla, trots att det officiellt inte betraktas som en sådan.

Rättsreglernas hierarki

Den tjeckiska rättsordningen är hierarkiskt ordnad. Högst dignitet har konstitutionen och andra konstitutionella lagar, som har den största rättsliga kraften och som bara kan ändras genom en ny konstitutionell lag. Lägre dignitet än de konstitutionella lagarna har de allmänna lagar, på vars grundval tillämpningsföreskrifterna utfärdas, vilka i sin tur har den lägsta rättsliga kraften. Rättsföreskrifter med lägre rättslig kraft måste alltid överensstämja med rättsföreskrifter med högre rättslig kraft. En rättsföreskrift kan i princip bara upphävas eller ändras genom en rättsföreskrift som har samma eller högre rättslig kraft. Internationella avtal Internationella avtal har en särställning. Som angavs ovan ingår de i rättsordningen och i fall av tvister har de företräde framför lagarna och också framför Tjeckiens konstitution.

Rättsföreskrifter härledda ur lagstiftningen är regeringsdekret, presidentens beslut av allmän normativ karaktär (t.ex. benådningar), ministeriernas och andra centrala och lokala förvaltningsorgans rättsföreskrifter, delegerade dekret som utfärdas på region- och kommunnivå. Sådana föreskrifter måste utfärdas på grundval av en lag och inom dess gränser samt med laglig befogenhet.

I fråga om EU-lagstiftningen gäller liksom i EU:s övriga medlemsstater principen om unionsrättens företräde. Den innebär att om en nationell regel i en medlemsstat (dvs. en lag, föreskrifter etc.) står i strid med en EU-regel är det den sistnämnda som gäller. Detta gäller både när nationella regler strider mot gemenskapens primärrätt (de grundläggande fördragen) och mot unionens sekundärrätt (förordningar, direktiv etc.). Inte heller de lagar i medlemsstaterna som har högst dignitet är undantagna från principen om EU-rättens företräde – enligt den dominerande tolkningen har en EU-regel till och med företräde framför en medlemsstats konstitution eller konstitutionella lagar.

För att de internationella avtalen som är bindande för Tjeckien ska bli en del av rättsordningen måste parlamentet ge sitt samtycke till en ratificering, givetvis under förutsättning att ett visst avtal inte enligt någon konstitutionell lag måste underkastas en folkomröstning. Internationella avtal ratificeras av republikens president. Efter ratificeringen måste avtalet kungöras, dvs. offentliggöras i sin tjeckiska ordalydelse i det officiella kungörelseorganet för internationella avtal (*Sbírka mezinárodních smluv*).

Institutionell ram

Institutioner ansvariga för antagandet av rättsregler

I Tjeckien ligger den lagstiftande makten hos parlamentet som har två kamrar:

- Deputeradekammaren (200 deputerade).
- Senaten (81 senatorer).

Beslutsprocess

Stiftandet av lagarna grundar sig på initiativrätten. Initiativrätten, dvs. rätten att föreslå deputeradekammaren nya lagar eller ändra redan gällande lagar, ligger hos enskilda deputerade eller grupper av deputerade, senaten, regeringen samt regionförsamlingarna. Endast regeringen får lägga fram lagförslag om statsbudgeten och förslag om avslut av statsräkenskaperna och det är bara deputeradekammaren som får fatta beslut i dessa frågor. Regeringen har dock rätt att yttra sig om alla lagförslag. Deputeradekammaren diskuterar och, om så behövs, bearbetar först lagförslaget vid tre på varandra följande behandlingar. En lag godkänns om en enkel majoritet av de närvarande deputerade röstar för den.

Deputeradekammarens talman sänder så snart som möjligt det godkända lagförslaget till senaten. Till skillnad från de ofta utdragna diskussionerna om lagen i deputeradekammaren – som ibland varar flera månader – har senaten bara 30 dagar på sig att behandla ett lagförslag. Inom denna tidsfrist måste de godkänna det, förkasta det eller sända det tillbaka till deputeradekammaren med ändringsförslag. Senaten kan också besluta att inte alls ta upp förslaget till diskussion. Om senaten godkänner lagförslaget eller beslutar att inte behandla det eller

inte alls uttalar sig om det inom fastställd tidsfrist, gäller att lagen är antagen och sänds då till presidenten för undertecknande. Om senaten förkastar ett lagförslag håller deputeradekammaren en ny omröstning om det. Lagförslaget är antaget om det godkänns av mer än hälften av alla deputerade. Om senaten sänder tillbaka lagförslaget till deputeradekammaren med förslag om ändringar, röstar deputeradekammaren om det i den ordalydelse som godkänts av senaten. Om en majoritet av de deputerade röstar för har lagförslaget antagits. Om deputeradekammaren inte godkänner lagförslaget i den av senaten ändrade ordalydelsen, hålls en ny omröstning om det ursprungliga lagförslaget som tidigare sändes till senaten. Lagförslaget antas om det godkänns av mer än hälften av alla deputerade, dvs. minst 101 röster. Vallagen och vissa andra lagar måste godkännas både av deputeradekammaren och av senaten.

Presidenten kan besluta att inte underteckna lagen inom 15 dagar efter det att den tillställts honom och återsända den till deputeradekammaren, med angivande av skälen, för ytterligare behandling. Presidenten lägger då in sitt veto. Deputeradekammaren kan dock med enkel majoritet utan någon som helst ändring av lagen upphäva presidentens veto och anta lagen. I annat fall antas lagen inte.

Lagarna undertecknas förutom av presidenten också av deputeradekammarens talman och av premiärministern, vilket dock bara är formalia.

Om deputeradekammaren upplöses är det senaten som ska vidta rättsåtgärder i vissa fall, som inte kan skjutas upp och som egentligen kräver att en lag antas. Det är bara regeringen som kan föreslå senaten åtgärderna och de måste sedan godkännas av deputeradekammaren vid dess första sammanträde, annars blir de ogiltiga.

Undantagen från lagstiftningsprocessen utgörs av de konstitutionella lagarna. För godkännande av dessa krävs tre femtedels majoritet bland samtliga deputerade (kvalificerad majoritet) och likaledes tre femtedels majoritet av alla närvarande senatorer, i stället för bara enkel majoritet bland närvarande parlamentsledamöter när vanliga lagar antas. Konstitutionella lagar kan endast ändras och kompletteras genom nya konstitutionella lagar (när deputeradekammaren är upplöst kan senaten alltså inte ändra dem med rättsliga åtgärder) och presidenten kan inte lägga in sitt veto mot dem.

Ministerier, andra myndigheter och lokala organ kan inom sina respektive verksamhetsområden utfärda rättsföreskrifter, dvs. dekret och föreskrifter som fastställer närmare rättsregler som inte stadgas i lag.

Ikraftträdande

För att en rättsföreskrift ska träda i kraft måste den kungöras. Konstitutionella lagar, allmänna lagar och övriga rättsföreskrifter (regeringsdekret, föreskrifter från ministerierna osv.) kungörs i det officiella kungörelseorganet (*Sbírka zákonů*) som utges av inrikesministeriet. Rättsföreskrifter träder i kraft och blir en del av rättsordningen den dag de kungörs i det officiella kungörelseorganet. I det officiella kungörelseorganet anges för varje rättsföreskrift också vilken dag den ska börja tillämpas. Det är från och med den dagen alla är skyldiga att följa den. Om någon senare dag inte fastställs vinner en rättsföreskrift laga kraft 15 dagar efter det att den har kungjorts. Om det är av särskilt allmänt intresse kan den dag när en rättsföreskrift ska börja tillämpas undantagsvis tidigareläggas, tidigast dock dagen för kungörelsen. Den dag en rättsföreskrift ska börja tillämpas kan alltså sammanfalla med den dag den träder i kraft, dock kan en rättsföreskrift aldrig börja tillämpas innan den träder i kraft. Senatens rättsåtgärder kungörs i den officiella tidningen på samma sätt som lagarna, medan ratificerade internationella avtal kungörs i det officiella kungörelseorganet för internationella avtal. Regionernas föreskrifter offentliggörs i de officiella kungörelseorganen, kommunala föreskrifter anslås i 15 dagar på kommunstyrelsens anslagstavla, och offentliggörs därefter på vanligt sätt.

Det är författningsdomstolen som fattar beslut om ogiltigförklaring av lagar och andra rättsföreskrifter, eller särskilda bestämmelser i dem, som strider mot konstitutionen eller någon annan lag.

För mer information, se konstitutionen. [Ústava](#).

Rättsdatabaser

Rättsdatabasen ägs och administreras av inrikesministeriet i Tjeckien. Den innehåller följande:

- På inrikesministeriets officiella webbplats ([Ministerstvo vnitra](#)) finns det en särskild avdelning om

lagstiftning (*legislativa*). Där finns elektroniska versioner (pdf-filer) av lagsamlingen (*Sbírka zákonů*) och en samling av internationella avtal (*Sbírka mezinárodních smluv*) (en del av det officiella kungörelseorganet). Webbplatsen har ingen officiell status eller laga kraft. Bara den tryckta versionen av lagsamlingen som är giltig. Sidan är tillgänglig för allmänheten som här kan söka de fulltextdokument och metadata som behövs.

- *Sekce zákony* (avdelningen om lagar) på den tjeckiska offentliga förvaltningens webbplats (*Portál veřejné správy České republiky*) innehåller aktualiserade, fullständiga versioner av lagar och sekundärrätt. Webbplatsen har ingen officiell status eller laga kraft. På denna sida går det att göra fulltextsökningar och sökningar på dokumentens namn och nummer.
- Informationssystemet *ISAP* ger tillgång till de databaser som används för samordningen av rådets dokument samt till de texter som offentliggörs i EU:s officiella tidning. Här kan man också följa genomförandeprocessen, den nationella lagstiftningsprocessen samt överträdelseförfaranden. Databasen utgör ett elektroniskt arkiv med nationella ståndpunkter, arbetsdokument, jämförelsetabeller osv.

Rättspraxis

I Tjeckien finns inte någon officiell eller privat samling där man systematiskt publicerar grundläggande domstolsavgöranden med generell verkningskraft från alla tjeckiska domstolar, dvs. författningsdomstolen och de allmänna domstolarna. Författningsdomstolens utlåtanden publiceras i *Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu* (samling av avgöranden och beslut från författningsdomstolen), som ges ut av förlaget C. H. Beck i Prag. När det gäller avgöranden av de allmänna domstolarna är det bara vissa utvalda domar från de högre domstolarna, dvs. högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen, som publiceras systematiskt. De utvalda avgörandena från högsta domstolen och likaledes dess yttranden, vars syfte är att konsolidera rättspraxis i de lägre tviste- och brottmålsdomstolarna, trycks i *Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek* (samling av domstolsavgöranden och yttranden), som ges ut av förlaget LexisNexis i Prag. Utvalda avgöranden och beslut från högsta förvaltningsdomstolen publiceras i *Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu* (samling av beslut från högsta förvaltningsdomstolen), som ges ut av förlaget ASPI i Prag. Rättspraxis från de lägre allmänna domstolarna publiceras inte systematiskt. Utvalda avgöranden publiceras ibland i juridiska tidskrifter.

Officiella elektroniska sökmaskiner för rättspraxis från författningsdomstolen samt högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen är av praktisk betydelse här och ger tillgång till samtliga avgörandena från dessa domstolar. Med dem går det att göra sökningar i olika lägre domstolars servrar för att få ett urval av deras rättspraxis.

[judikatura Ústavního soudu ĚR](#) (Författningsdomstolens rättspraxis)

[judikatura Nejvyššího soudu ĚR](#) (Högsta domstolens rättspraxis)

[judikatura Nejvyššího správního soudu](#) (Högsta förvaltningsdomstolens rättspraxis)

Är tillgången till databasen kostnadsfri?

Tillgången till databasen är kostnadsfri.

Utvalda kommersiella databaser:

[ASPI](#)

[LEXDATA](#)

[LEXGALAXY](#)

[SAGIT](#)

[TORI](#)

Senaste uppdatering: 16/09/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är

möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.